

Elisa Repo
Väitöskirjatutkija
elisa.repo@utu.fi

BLAUW CИИИИ
AURINKO BLÄ HAPPY
PÄIKE YSTÄVÄ ÄGE
RAFIKI HELLO
SZIA TERE

MONIKIELISET LUKIJAT

Kuinka hyödyntää kaunokirjallisuutta suomen kieltä
opiskelevien oppimisen tukena?

TÄSSÄ PUHEENVUOROSSA

- Pohditaan, millaista kaunokirjallisuus on kielenoppijan näkökulmasta
- Tarkastellaan sitä, miten kieltä opitaan, ja miten suomea opiskelevien oppimisen tukena voi hyödyntää kaunokirjallisuutta
- Tutkitaan tehtäväsovelluksia kaunokirjallisuuden käytöstä monikielisissä ryhmissä

HERÄTTELY: MILLAISTA ON SELLAISEN TEKSTIN LUKEMINEN, JOKA EI OLE KIRJOITETTU ÄIDINKIELELLÄSI?

Räillä nippeillä möhjö auvaistuu:

1. Kus loudat möhkinää, kihauta tammi valjuiseen litkeeseen.
2. Saltit köyvät möhjästä nuupperin, ja nepit listuvat vellosti!
3. Mantaile möhjö dullaiseksi.
4. Jaffaa, pulitse ja höppää lullalla.
5. Kus kuret möhkinää, kuuvitse hemasti: mierrä möhjö läsisemmin kuin pihmeessä.
6. Mejissä pullatamme kruuvim möhjön!

Muistele hetkeä, jolloin olet itse lukenut tekstiä, joka ei ole kirjoitettu äidinkielelläsi. Mitä lukeminen antoi? Miten se haastoi? Mitä opit? Mikä tuki / olisi tukenut lukemista?

KAUNOKIRJALLISUUS KIELENOPPIJAN NÄKÖKULMASTA

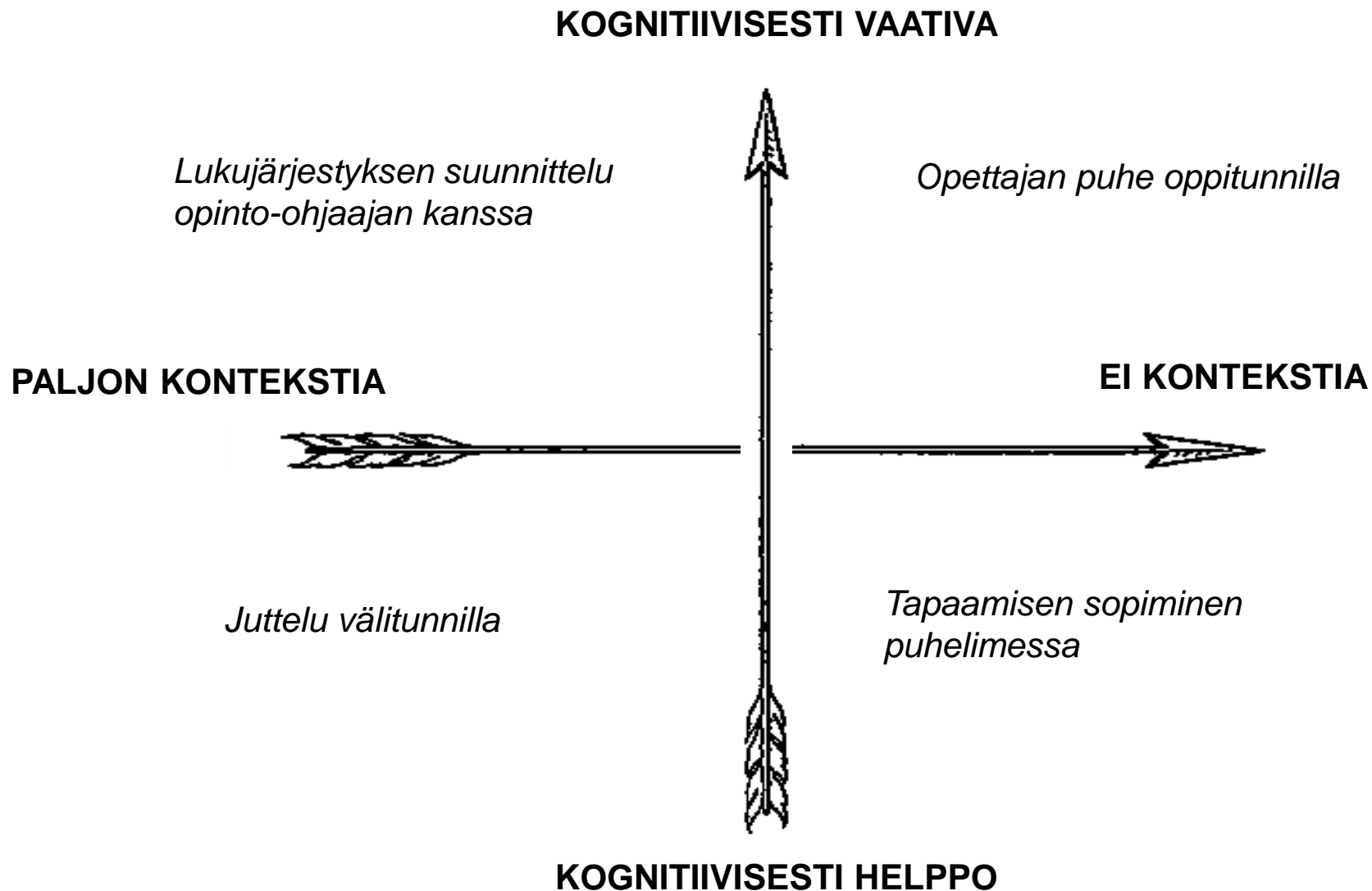
XYXYXY VILTTITOSSULTA

Heinähattu xyxyxy Vilttitossun xyxyxyxy. Vilttitossu oli niin väsynyt, että hänen xyxyxy xyxyxy. Minä en saa xyxyxyx, hän ajatteli. Jos Heinähattu xyxyx herätä xyxyxy minua, kaikki xyxyx xyxyxy. Vilttitossu nousi ylös ja huomasi Heinähatun xyxyxyxyxy xyxyxyxyxy. Minun täytyy xyxyx xyx mukaan, Vilttitossu mietti, xyxyxy hatun ja xyxyxy sen xyxyxyxyx xyx. Minullaxyx xyxy olla aamulla Heinähatun vaatteetxyx, Vilttitossu xyxyx.

Mitä Vilttitossu suunnittelee?

→ Miten kaunokirjallisuuden kieli eroaa arjen kielestä?

KIELITAITO ON TAITOA TOIMIA TILANTEISSA

- Mihin kaunokirjallisuuden lukeminen sijoittuu?
- Kielenoppimisessa edetään arjen kielenkäyttötilanteista kohti akateemisiä tilanteita.
  - Tarjoammeko monikieliselle oppijalle kielellisesti liian haastavaa luettavaa, jos arvioimme kirjallisuutta suhteessa omaan kieli- tai lukutaitoomme?
- Lukuinnon tunne syntyy, kun luettava teksti on vaativuudeltaan lukijan/ kielenoppijan mukaista.

KAUNOKIRJALLISUUS KIELENOPPIJAN NÄKÖKULMASTA

Vertaa kahden samasta tilanteesta kertovan kaunokirjallisen tekstin kieltä.
Mikä on tyypillistä kaunokirjallisuuden kielelle? Millaista tukea kielenoppija tarvitsee?

VILTTITOSSU LÄHTEE KOULUUN

Oli aikainen aamu.
Heinähattu tuhisi unissaan.
Vilttitossu oli väsynyt,
mutta hän ei halunnut nukkua.
Hän nousi ylös sängystä
ja huomasi Heinähatun olkihatun.
Hän otti hatun ja piilotti sen
sänkyynsä.
Minulla täytyy olla koulussa
heinähatun vaatteet, Vilttitossu ajatteli.

Vilttitossu avasi vaatekaapin oven.
Sitten hän puki päälleen
Heinähatun hameen
ja keltaisen paidan.
Vilttitossu yritti letittää hiuksiaan.

KUULOSTAA VILTTITOSSULTA

Heinähattu tuhisi Vilttitossun vieressä. Vilttitossu oli niin väsynyt, että hänen silmiään kirveli. Minä en saa nukahtaa, hän ajatteli. Jos Heinähattu ehtii herätä ennen minua, kaikki menee pieleen. Vilttitossu nousi ylös ja huomasi Heinähatun olkihatun seinäkoukussa. Minun täytyy ottaa tuo mukaan, Vilttitossu mietti, nappasi hatun ja piilotti sen lakanansa alle. Minullahan pitää olla aamulla Heinähatun vaatteetkin, Vilttitossu muisti.

Minä en kyllä oikein haluaisi laittaa hametta, mutta nyt on pakko. Vilttitossu avasi komeron oven ja otti hyllystä kolme puolihametta. Tässä on sydämiä, ällöttävää, Vilttitossu ajatteli. Ja tässä toisessa on keltaisia ankoja, vähän parempi. Tämä on hyvä, punaisia ilmapalloja, Vilttitossu tuumi, riisui housunsa ja puki hameen ylleen. Sitten hän veti päälleen keltaisen puseron ja yritti letittää hiuksiaan.

KAUNOKIRJALLISUUS KIELENOPPIJAN NÄKÖKULMASTA

Vertaa kahden samasta tilanteesta kertovan kaunokirjallisen tekstin kieltä.
Mikä on tyypillistä kaunokirjallisuuden kielelle? Millaista tukea kielenoppija tarvitsee?

VILTTITOSSU LÄHTEE KOULUUN

Oli aikainen aamu.
Heinähattu tuhisi unissaan.
Vilttitossu oli väsynyt,
mutta hän ei halunnut nukkua.
Hän nousi ylös sängystä
ja huomasi Heinähatun olkihatun.
Hän otti hatun ja piilotti sen
sänkyynsä.
Minulla täytyy olla koulussa
heinähatun vaatteet, Vilttitossu ajatteli.

Vilttitossu avasi vaatekaapin oven.
Sitten hän puki päälle
Heinähatun hameen
ja keltaisen paidan.
Vilttitossu yritti letittää hiuksiaan.

KIELEN KUVALLISUUS

ILMAUSTEN
ABSTRAKTIOTASON
NOUSU

AJATUSTEN JA
TAPAHTUMIEN TIIVIS
ETENEMINEN,
KULTTUURIN
TUNTEMUKSEN
VAATIMUS

KUULOSTAA VILTTITOSSULTA

Heinähattu tuhisi Vilttitossun vieressä. Vilttitossu oli niin
väsynyt, että hänen silmiään kirveli. Minä en saa
nukahtaa, hän ajatteli. Jos Heinähattu ehtii herätä ennen
minua, kaikki menee pieleen. Vilttitossu nousi ylös ja
huomasi Heinähatun olkihatun seinäkoukussa. Minun
täytyy ottaa tuo mukaan, Vilttitossu mietti, nappasi hatun
ja piilotti sen lakanansa alle. Minullahan pitää olla aamulla
Heinähatun vaatteetkin, Vilttitossu muisti.

Minä en kyllä oikein haluaisi laittaa hametta, mutta nyt on
pakko. Vilttitossu avasi komeron oven ja otti hyllystä
kolme puolihametta. Tässä on sydämiä, ällöttävää,
Vilttitossu ajatteli. Ja tässä toisessa on keltaisia ankoja,
vähän parempi. Tämä on hyvä, punaisia ilmapalloja,
Vilttitossu tuumi, riisui housunsa ja puki hameen ylleen.
Sitten hän veti päälle keltaisen puseron ja yritti letittää
hiuksiaan.

Jo-kai-sel-la
Jokaisella
Jokaisella
•••••
on oikeus
LUKEA

- Selkokieli on suomen kielen muoto, jossa kieltä on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi.

Selkokirjamessut 2021 – Löytöretki selkokirjoihin!

[Selkokirjoja eri-ikäisille lukijoille](#)

[Heinähattu, vilttitossu ja ärhäkkä koululainen](#)

KAUNOKIRJALLISUUDEN KÄYTTÖ SUOMEN OPIKSELEVIEN OPPIMISEN TUKENA

- Jotta kaunokirjallisuus voisi onnistua kielenoppimisen apuvälineenä, on kirjallisuuden ensin onnistuttava hyvänä lukukokemuksena.
  - Kuinka löydän oppijan kielitaidolle sopivaa, mutta ennen kaikkea lukijaa kiinnostavaa luettavaa?
- Kaunokirjallisuus tarjoaa kielenoppijoille autenttisen tavan tutustua kielenkäyttöön ja rekistereihin.
  - Kuinka käsittelen tekstejä siten, että kielenoppijoiden kanssa tehdyt **aktiviteetit ja harjoitukset ohjaavat tarkastelemaan kieltä, keskustelemaan yhdessä ja neuvottelemaan merkityksistä?**

Vieläkö soitan banjoa?

metsä palaa rajan takana
minä vain nukun
aamulla kaduilla on savua
ja aurinko kutistuu

sinä lähdit Pariisiin
sanoit olevasi onnellinen
tyttö on kaunis ja ystävällinen
minä vihaan häntä

kukaan ei odota minua
miksi nousisin
ennen uutta unta
soitat sittenkin

menetin sinut kauan sitten
vedit hartiat korviin ja kävelit pois
tänä aamuna haluat unohtaa sen
ohkää olla niin kuin ennen

Onko tehtävätyyppi tuttu?
Näytä mallia onnistuneesta suorituksesta!

Ota ryhmän kanssa 8 valokuvaa:

1. metsä palaa rajan takana minä vain nukun
2. sinä lähdit Pariisiin sanoit olevasi onnellinen
3. tyttö on kaunis ja ystävällinen minä vihaan häntä

MINÄ TARINAN KUVITTAJANA

Vuorovaikutusta ja kehollisuutta

KUULOSTAA VILTTITOSSULTA

Heinähattu tuhisi Vilttitossun vieressä. Vilttitossu oli niin väsynyt, että hänen silmiään kirveli. Minä en saa nukahtaa, hän ajatteli. Jos Heinähattu ehtii herätä ennen minua, kaikki menee pieleen. Vilttitossu nousi ylös ja huomasi Heinähätun olkihatun seinäkoukussa. Minun täytyy ottaa tuo mukaan, Vilttitossu mietti, nappasi hatun ja piilotti sen lakanansa alle. Minullahan pitää olla aamulla Heinähätun vaatteetkin, Vilttitossu muisti.

Minä en kyllä oikein haluaisi laittaa hametta, mutta nyt on pakko. Vilttitossu avasi komeron oven ja otti hyllystä kolme puolihametta. Tässä on sydämiä, ällöttävää, Vilttitossu ajatteli. Ja tässä toisessa on keltaisia ankkoja, vähän parempi. Tämä on hyvä, punaisia ilmapalloja, Vilttitossu tuumi, riisui housunsa ja puki hameen ylleen. Sitten hän veti päälleen keltaisen puseron ja yritti letittää hiuksiaan.

1. Jaetaan kielenoppijat ryhmiin.
2. Ryhmän tehtävä on kuvittaa luettu tarina ottamalla valokuva alleviivatuista kohdista.
3. Lopuksi luokka lukee tarinaa yhdessä ja näyttää esittelee kuvituksen.

MITÄ KIELENOPPIMINEN ON?

KIELI ON TOIMINTAA,
KIELTÄ OPITAAN YHDESSÄ
TEKEMÄLLÄ

TAIDOT KARTTUVAT TOISTUVISSA
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA, JOISSA
OPPIJAT SAAVAT OIKEA-AIKAISTA TUKEA
OMALLA LÄHIKEHITYKSEN
VYÖHYKKEELLÄÄN.

KIELITAITO ON AINA
OSITTAISTA.

Kuinka luon kaunokirjallisuuden
käsittelyyn vuorovaikutustilanteita?

Kuinka kehitän oppitunneille
toimintaa, jossa kielenoppija
ei jää yksin pitkän hankalan
tekstin kanssa?

Kuinka lukukokemusta
työstetään osissa?

Millaista tukea/pohjustustyötä kaunokirjallisuuden
käsittelyyn on sisällytettävä, jotta lukukokemus säilyy
mielekkäänä ja luettava teksti on mahdollista liittää
osaksi omaa maailmankuvaa?

SOSIOKULTTUURINEN
JA
KÄYTTÖPOHJAINEN
KIELITAITOKÄSITYS

TULKINTAA JA ARVIOINTIA

Alkeistasolle kielellisesti riittävän yksinkertaiset tekstit ja tehtävänannot

1. Levyraati kappaleesta

- Kuuntele kappale. Listaa adjektiiveja siitä, millainen kappale on.
- Anna kappaleelle arvosana (4–10). Perustele arvosanaa kirjaamiesi adjektiivien avulla.

2. Merkitysneuvottelut sisällöstä

- Piirrä tai valokuvaa alleviivatut kohdat lyriikasta.

Vinkki tekstin löytämiseksi ryhmälle, jonka kielitaidoilla pärjää pääasiassa arjen kielenkäyttötilantessa: koeta kääntää tekstiä sellaiselle kielelle, jota osaat vain vähäsen!

Ruudolf feat. Karri Koira: Leijonakuningas

Mä olen vuori
Mä olen tuuli

Mä olen silta

Mä oon vuori korkeella

Mä olen suurin

Mä olen kansa
Yhdistän ihmiset
Palautan rauhan
Mä olen metsä

Joo mä tiedän
Mä oon suomenmestari
Mä oon pikkusen toivoo
Kun sä et usko voittoon
Joo mä tunnen
Mä oon suomenmestari

Ja kun myrskypilvet saapuvat
Ja varjot lankeaa
Voit luoda katseen taivanranta
Sillä mestari palaa

Mä oon tähdet taivaalla
Mä oon vuori korkeella
Joo mä tiedän
Mä oon suomenmestari
Mä oon pikkusen toivoo
Kun sä et usko voittoon
Joo mä tunnen

Kaikista suurin
Mä olen jätti
Mä olen kotka

Mä olen multaa

Mä oon suomenmestari

Mä olen leijona viidakossa

Mä olen tulta

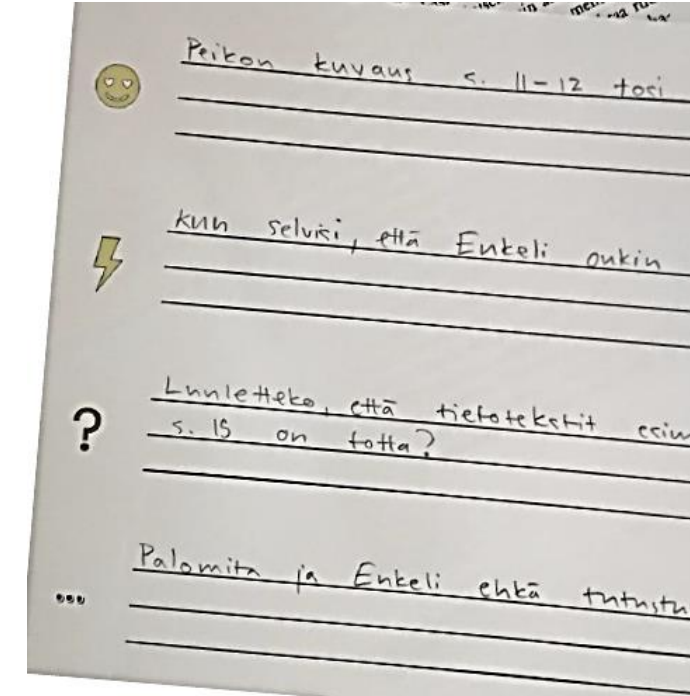
Facebook: S2-opetusmusiikkia

JAETAAN TEKSTIÄ OSIIN

Lukustrategiat lukemisen yhteistoiminnallisessa työstämisessä

- **Toistava** – Kerro luettu tarina parille mahdollisimman tarkasti.
- **Tietoa hakeva** – Etsi parin kanssa tekstistä ajanilmaukset ja vuosiluvut, piirrä niistä aikajana ja selvitä, mitä tapahtui missäkin järjestyksessä.
- **Tiivistävä** – Kirjoita tarinan sisältö parin kanssa kolmella virkkeellä.
- **Arvioiva ja päättelevä** – Lue otsikot, katso kuvat ja silmäile ensimmäinen kappale. Päättele parin kanssa, mitä teoksessa ehkä tapahtuu.
- **Reflektioiva** – Etsi tarinasta kohta, jossa päähenkilö kohtaa haasteen. Pohdi parin kanssa, miten itse ratkaisisit vastaavan tilanteen.

Symbolikoodaus

Kaavioiden, pienoismallien ja tilanteiden rakentaminen henkilösuhteista ja maailmoista

Värikoodaus

- Kiinnostava kohta
- Suosikkikohta
- Ärsyttävä kohta
- Kohta, joka herättää kysymyksiä
- Uusi sana/ilmaus/rakenne, jota haluan alkaa käyttää
- Sana/ilmaus/rakenne, jota en ymmärrä kontekstista

KIRJAN HENKILÖIDEN COCKTAILKUTSUT

Kirjasta keskustelua arkikielisesti

1. Saat opettajalta kirjan henkilön nimen.
2. Tehtäväsi on etsiä tietoa henkilöstä ja kirjoittaa tiedot ylös.
3. Seuraavalla tunnilla on kirjan henkilöiden cocktailkutsut. Olet henkilö, joka osallistuu kutsuille.
4. Kun musiikki alkaa soida, kävele kutsuilla. Kun musiikki loppuu, ota vierestä keskustelukumppaniksesi toinen henkilö. Tehtävänäsi on tutustua häneen ja kerätä hänestä mahdollisimman paljon tietoa.
5. Kun musiikki alkaa soida, jatka kävelyä.

- OLET DRACO MALFOY**
- a) Missä ja milloin olet syntynyt?
  - b) Mitä teet usein?
  - c) Kuka on paras ystäväsi? Miksi?
  - d) Missä olet hyvä?
  - e) Mitä sinulle kuuluu? Mikä sinua ilostuttaa tai ärsyttää?

**TOIMINNALLISTA
KIELENOPETUSTA
KAUNOKIRJALLISUUDEN
AVULLA!**

Suunnittele
kirjallisuuden
käsittely siten, että...

**TEHTÄVÄT ON MAHDOLLISTA
TOTEUTTAA RYHMÄ- TAI
PARITYÖSKENTELYNÄ JA
NÄIN HYÖDYNTÄÄ
OPPIJOIDEN KESKINÄISIÄ
MERKITYSNEUVOTTELUJA**

**OPPIMISEKSI TEHTY "TUOTOS"
VOI VAIHDELLA SEN MUKAAN,
MIKÄ ON OPPIJOILLE
MERKITYKSELLISTÄ**

**KÄSITELTÄESSÄ
TYÖSKENNELLÄÄN TIEDON
KANSSA, EIKÄ VAIN TOISTETA
SITÄ**

**MAHDOLLISIMMAN MONIIN
TEHTÄVIIN EI OLE VARSINAISIA
OIKEITA VASTAUKSIA, VAAN
OPPIJAA OHJATAAN
JÄSENTÄMÄÄN OPITTAVAA ASIAA
ITSELLEEN**

MILLAISIA KÄYTÄNTEITÄ TEILLÄ ON? MITÄ HALUAISITTE KOKEILLA?

**KIRJOITA
TSÄTTIIN!**

KIELESTÄ KESKUSTELU?
YHDESSÄ TEKEMINEN?

KIELTÄ ENEMMÄN OSAAVAN TUKI?

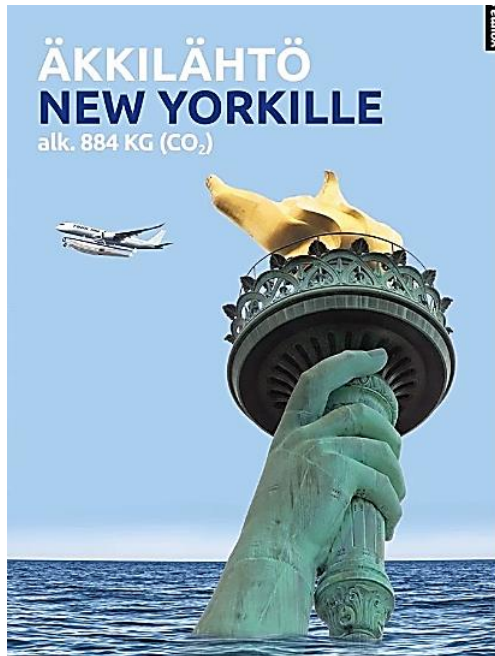

MAHDOLLISUUS LEIKITELLÄ JA KOKEILLA?

TEHDÄÄN TEKSTUAALINEN INTERVENTIO!

Manipuloimalla kiinni teksteihin ja tulkintoihin

- Paras tapa ymmärtää, kuinka teksti toimii, on muokata sitä.
  - Tekstuaalisessa interventiossa yhdistyvät kielen erittely, kriittinen lukutaito ja luovuus.
1. Lue teksti huolellisesti.
  2. Analysoi sisältöä ja kieltä yksityiskohtaisesti.
  3. Kirjoita uudelleen. (Tee esimerkiksi kaksi muunnosta: toinen alkutekstiä kunnioittavampi ja toinen radikaalimpi.)
  4. Keskustele: Miten kirjoittaja tulkitsee tekstiä? Mihin interventio kohdistui? Miten interventio eroaa alkutekstistä?

Tul' syksy. Rupes sattoo lottuuttamaan eekä Väenölänniemellä ollu ennee käämistä. Mikkää ee ollu ku enne. Sitte täyty soitto kyllauttoo äetille mualle. Äet tulj.

Syksy alko jo elokuun alussa, rupes sataan eikä me voitu mennä enää uunisaareen. Mikään ei ollu enää niinku ennen. Sit mun täyty soittaa mutsille ja sanoo, että sä olit oikeessa. Mutsi tuli heti.

TEHDÄÄN TEKSTUAALINEN INTERVENTIO!

Manipuloimalla kiinni teksteihin ja tulkintoihin

- Kirjoita kertomus siten, että muutat mahdollisimman monta substantiivia toiseksi. Mitä kertomukselle tapahtuu?

Kuulostaa Vilttitossulta

Minä en kyllä oikein haluaisi laittaa hametta, mutta nyt on pakko. Vilttitossu avasi komeron oven ja otti hyllystä kolme puolihametta. Tässä on sydämiä, ällöttävää, Vilttitossu ajatteli. Ja tässä toisessa on keltaisia ankkoja, vähän parempi. Tämä on hyvä, punaisia ilmapalloja, Vilttitossu tuumi, riisui housunsa ja puki hameen ylleen.

Haloo Helsingi – Huuda!

*Huuda ehjästä pääkopasta ja kropasta
Huuda rauhasta ja mummosta ja papasta
Huuda elämänjanosta ja siihen panosta
Huuda rakkauden valtimosta ja himosta*

Esimerkkimuutoksia:

- **Genre ja viestintäkanava** (teksti elokuvaksi, rap-lyriikaksi, uutistekstiksi, tieteiskirjallisuudeksi, kreikkalaiseksi tragediaksi, maalaukseksi, tanssiksi...?)
- **Tekstin kokonaisrakenne ja rakenneosat** (teksti kollaasiksi, mainos kertomukseksi...?)
- **Tekstin sävy** (sävyistä satiirinen, parodinen, kriittinen...?)
- **Tekstin tyyli tai rekisteri** (teksti Helsingin slangiksi, savoksi, lääketieteen rekisteriksi?)
- **Tekstin ulkoasu** (layoutin muutokset, kuvien lisäykset)
- **Tekstin tavoite** (teksti viihdyttäväksi, valistavaksi, lohduttavaksi...?)
- **Tekstin tapahtumapaikka ja -aika** (teksti tapahtumaan suurkaupungissa, instagramissa, ulkoavaruudessa, Nokiolla, 1800-luvulla, nuortenlehdessä...?)
- **Kerronnan näkökulma** (tapahtumat kuvatuksi jonkun toisen henkilön näkökulmasta, vaikkapa pienen lapsen, eläimen, ulkoavaruudesta tulevan vieraan...?)

LUKUTEATTERILLA SUU AUKI SUOMEKSI

Sujuvuuden ja ääntämisen harjoittelua

- Lukuteatteri on yhdessä lukemista ”puhekuorona”.
- Lukuteatteriesityksen illuusio syntyy kuoron tapaan rytmistä, toistosta, äänen korkeuksista, voimakkuuksista ja muuntelusta sekä tauoista.
- Yhdessä toistuvasti lukeminen harjoituttaa lukusujuvuutta, ääntämisen tarkkuutta, prosodiaa ja sanantunnistusta.

JÄNIS JA KILPIKONNA

Kirjoittanut *Aisopos*, lyhennetty suomennos *Kati Weiss*
Mukautettu lukuteatteriesitys *Johanna Lähteelä*

- 1: Olipa kerran jänis,
- 2: joka kehuskeli olevansa nopeampi kuin kukaan muu metsän eläimistä.
- 3: Kukaan ei voita minua,
- 1: jänis sanoi.
- 3: Haastan kenet tahansa juoksemaan kanssani kilpaa.
- 1, 2: Kukaan metsän eläimistä ei uskaltanut kilpailla
- 4: paitsi kilpikonna.

ROOLIT (4kpl)

- 1: kertoja
- 2: kertoja
- 3: jänis
- 4: kilpikonna

TEKSTISTÄ EI TARVITSE YMMÄRTÄÄ KAIKKEA

- Kielenoppimisen alussa taitoa on jo tekstin **aiheen** ymmärtäminen.
- Oppijoilla on usein harhakäsitys, että ”oikea” ymmärtäminen on absoluuttista tai täydellistä, eikä siihen kuulu arvailu tai päättely.
  - Oppijaa kannattaa opettaa sietämään sitä, että ymmärtäminen on usein vain osittaista.
- Teksteissä on niin paljon vierasta sanastoa, että on tärkeää oppia päättelämään sanojen likimääräisiä merkityksiä kontekstin avulla.
  - Päättelyssä **maailmantieto** on ensisijainen resurssi.

→ Kuinka lisätä kontekstia, jotta teoksesta tulee oppijalle ymmärrettävämpi?

→ Käy kirjallisuuskeskustelua.

- Mitä pidit...
- Mitä tarkoittaa, että...
- Miksi henkilöt...
- Millainen on...

→ Anna sanastoa kirjallisuudesta puhumiseen.

- Mitä tarkoittaa kertoja?
- Mitä tarkoittaa päähenkilö? Kuka hän on? Millainen hän on? Mitä hän tekee?

D. KIELEILY (ESIM. FINGLISH)

Huivi on Louis V, pyydät follaa bakkii

Mut homie tää on my clout

Eli get up out my face, ota time out
(IBE: iclout)

Squadin kaa pull up, mä oon bussil
(Cledos feat. DeezDavid: Töis)

Kieleily tarkoittaa eri kielten sekoittelua ja käyttöä rinnakkain.

1. Mitkä kielet esimerkeissä yhdistetään? Selvitä, mitä esimerkit tarkoittavat. Voit käydä selvitystyössä sanakirjaa! Kirjoita esimerkit yleiskielellä uudelleen siten, että kaikki voi ymmärtää ne.

TÖRMÄILEVÄT TEKSTIT

Tekstien tulkintaa suhteessa toisiinsa

1. Ryhmä saa arvalla kaksi satunnaista tekstiä.
2. Ryhmä lukee tekstit tarkasti ja pohtii tekstien suhdetta toisiinsa: Miten tekstit törmäävät? Onko toinen toisen esikuva, kainalossa makaava poikanen, käskyttävä pomo tai vaikkapa pahin vihamies?
3. Ryhmä valitsee ja poimii teksteistä kohdat, jotka ryhmän mielestä puhuvat toisilleen ja limittyvät yhteen.
4. Ryhmä laatii teoksen (uuden tekstin, maalauksen, teatteriesityksen, tanssin...), joka kuvaa tekstien suhdetta toisiinsa.

HARAKAN LINNA

*"Linna on yksinkertainen,
Moderni talo, vakuutan sen,
Selkeä, puhdaslinjainen!"
Harakka nauraa oven suulla
varpaat oksapuulla.*

*"Risulinna on uusinta uutta,
täällä on tilaa ja avaruutta,
Tuuletustekniikka tulevaisuutta!"
Se lehahtaa maahan,
Hakee nokkaansa oksan,
Utterasti risustaa.*

Harakka linnaa sisustaa.

(Hannele Huovi)

LAULU ORAVASTA

*Makeasti oravainen
Makaa sammalhuoneessansa,
Sinnepä ei Hallin hammas
Eikä metsämiehen ansa
Ehtineet milloinkaan.*

*Kammiostaan korkeasta
Katselee hän mailman piirii,
Taisteloä allans' monta;
Havu-oksen rauhan-viiri
Päällänsä liepoittaa.*

(Aleksis Kivi)

SEITSEMÄN VELJEKSEN MARKKINAT

Itselle merkityksellisen sisällön esittelyä muille

1. Rakentakaa luokkaan markkinatori ja jakakaa oppijat ryhmiin.
2. Ryhmä pohtii, millaisen sadon ryhmä on Seitsemän veljestä -romaanista korjannut. Mikä ryhmälle teoksessa on merkityksellistä?
  - Eläinkauppa (tarjolla mm. halpaa härkää!)
  - Maisemamatkailua (Impivaaran luontopoluilta Hiidenkiven kiipeilyretkelle)
  - Runomaistiaisista (laulut ja kauhut samassa sopassa!)
  - Testaa lukutaitosi Lukkarin koulussa
  - Perhevalokuvaamo (ikimuistoisimmat perhekuvat: kaikki seitsemän mukana!)
  - Auttava puhelin (näin ratkot riidat Toukolan poikien kanssa tai löydät itsellesi sopivan puolison!)
3. Ryhmä valmistaa (askartelea, piirtää, kirjoittaa, koristelee) korjaamastaan sadosta markkinoille myyntipöydän, jossa esittelee lukukokemustaan muille.
4. Kun tori aukeaa, oppijat kiertävät myyntipöytiä, kyselevät esillä olevista tuotteista, pitävät myyntipuheita omista lukukokemuksistaan ja käyvät kauppaa.

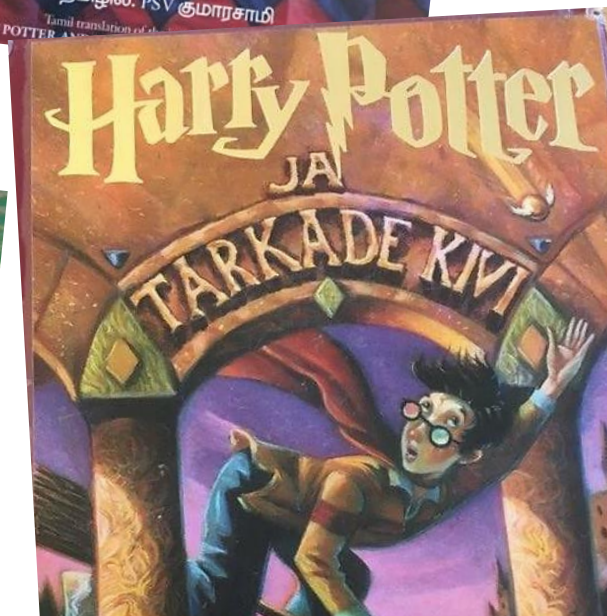
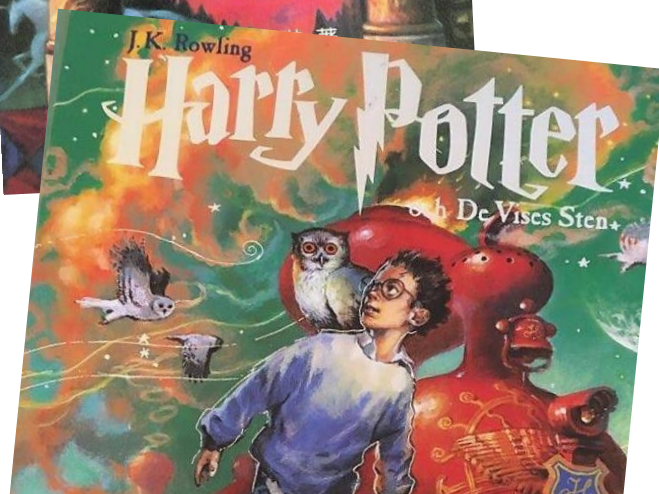
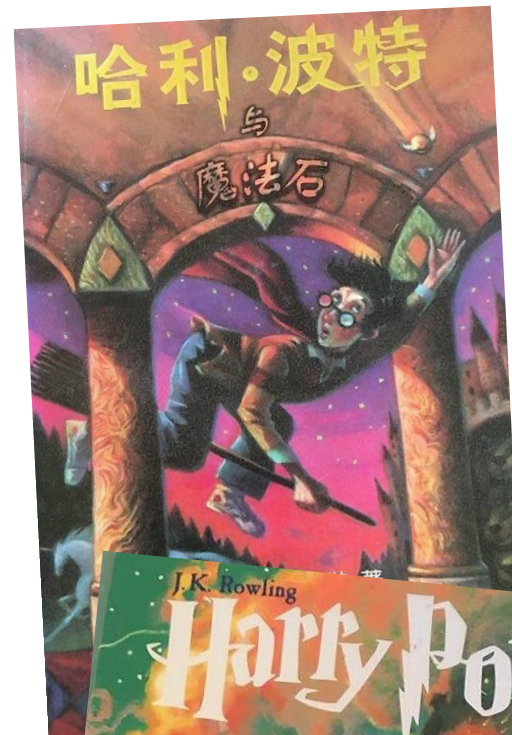
Lukemista tukeva yhteisö toimii vuorovaikutteisesti,
tasa-arvoisesti ja hyväksyy erilaisuutta.

(Cremin ym., 2014; Aerila & Kauppinen, 2019.)

KIELENOPPIJOIDEN ENSIKIELET OPETUKSEN RESURSSIKSI?

- **Monikielinen pedagogiikka** on eri kielten ottamista resursseiksi tiedonhakuun, tehtävien ratkaisuun ja opintoihin.
  - Tavoite on tehdä oppijoiden osaamat kielet näkyväksi ja purkaa yksikielisyyden normia.
  - Tavoite on luoda **turvallisia monikielisiä oppimisympäristöjä**, joissa oppijoilla on lupa kokeilla ja sekoittaa kieliä sekä leikkiä niillä riippumatta siitä, kuinka hyvin he kieliä osaavat.

1. Pojken som överlevde

Mr och Mrs Dursley i nummer fyra på Privet Drive var med rätta stolta över att kunna säga att de var helt normala. De var de sista man kunde tänka sig inblandade i något konstigt eller mystiskt, för de godtog verkligen inga sådana dumheter.

Mr Dursley var chef för en firma som hette Grunnings och som tillverkade borrar. Han var en stor, fläskig karl med ingen hals, men däremot hade han en verkligt stor musta. Dursley var smal och blond och hade nästan dubbelt så lång hals som folk brukade, och den kom mycket väl till pass i hon tillbringade så stor del av sin tid med att spana över gårdsstaketet och spionera på grannarna. Paret Dursley liden son som hette Dudley och enligt deras åsikt fanns en finare pojke någonstans.

LUKEMINEN VALITULLA KIELELLÄ

ESIMENE PEATÜKK POISS, KES JÄI ELLU

Privet Drive'i majas number neli elavad härra ja proua Dursley ütlesid uhkusega, et nemad, palun väga, on täiesti normaalsed inimesed. Nad olid küll viimased inimesed, kellest oleks võinud arvata, et nad millegi kummalise või mõistatuslikuga seotud saavad, sest nad lihtsalt ei kiitnud niisugust lollust heaks.

大难不死的男孩

女贞路4号的德思礼夫妇总是得意地说他们是非常规矩的人家，拜他们从来跟神秘古怪的事不沾边，因为他们根本不相信那些邪门歪

邪礼先生在一家名叫格朗宁的公司做主管，公司生产钻机。他高大几乎连脖子都没有了，却蓄着一脸大胡子。德思礼太太是一个瘦削的脖子几乎比正常人长一倍。这样每当她花许多时间隔着篱墙引邻居右舍时，她的长脖子可就派上了大用场。德思礼夫妇有一个小儿子。在他们看来，人世间没有比达力更好的孩子了。达力什么都不缺，但他们拥有一个秘密，他们最害怕的就是这秘密会泄露，一旦有人发现波特一家的事，他们会承受不住的。波特太太是妹妹，不过她们已经好几年不见面了。实际上，德思礼太太讨厌这么个妹妹，因为她妹妹和她那一无是处的丈夫与德思礼一家不一样。一想到邻居们会说波特夫妇来到了，德思礼夫妇会吓

大难不死的男孩 10

TUOTOS: YHTEINEN ANALYYSI

- Kuinka eri kieliset lukukokemukset eroavat toisistaan? Mitä yhteistä niissä on?
- Kuinka kieli vaikuttaa lukukokemukseen?

ENNAKOINTI

- Mitä kirjassa ehkä tapahtuu?
- Mitä voidaan päätellä kirjojen ja hahmojen eri kielisistä nimistä?

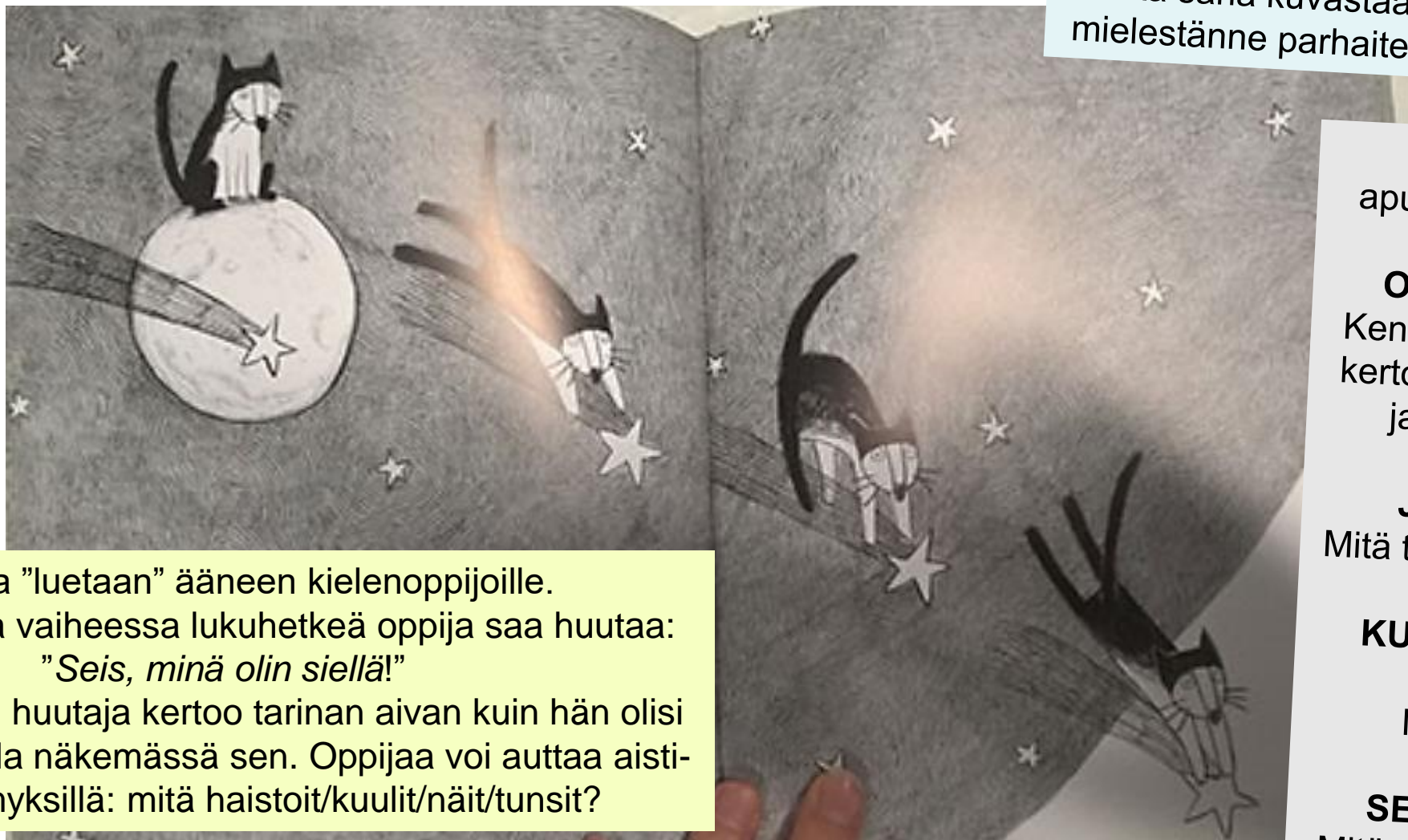

Päähenkilö ja sivuhenkilöt	Miljö ja maailma
Juoni: mitä tapahtuu?	Teema: mistä kertoo?
Kirjan kieli	Lukukokemus

HILJAISET TAI SANATTOMAT KIRJAT

Osallistujat yhdenvertaisina lukijoina kuvien äärellä

Istukaa yhdessä ja katsokaa jokaista kuvaa. Miettikää, mikä sana kuvastaa teidän mielestänne parhaiten kirjaa.

Lukekaa kirjaa apukysymysten avulla:

OLIPA KERRAN...

Kenestä tämä kertomus kertoo? Missä hän asuu ja kenen kanssa?

JOKA PÄIVÄ...

Mitä tapahtui joka päivä?

KUNNES ERÄÄNÄ PÄIVÄNÄ...

Mitä tapahtui?

SEN JÄLKEEN...

Mitä tapahtuu nykyään?

Tarinaa "luetaan" ääneen kielenoppijoille.

Missä tahansa vaiheessa lukuhetkeä oppija saa huutaa:

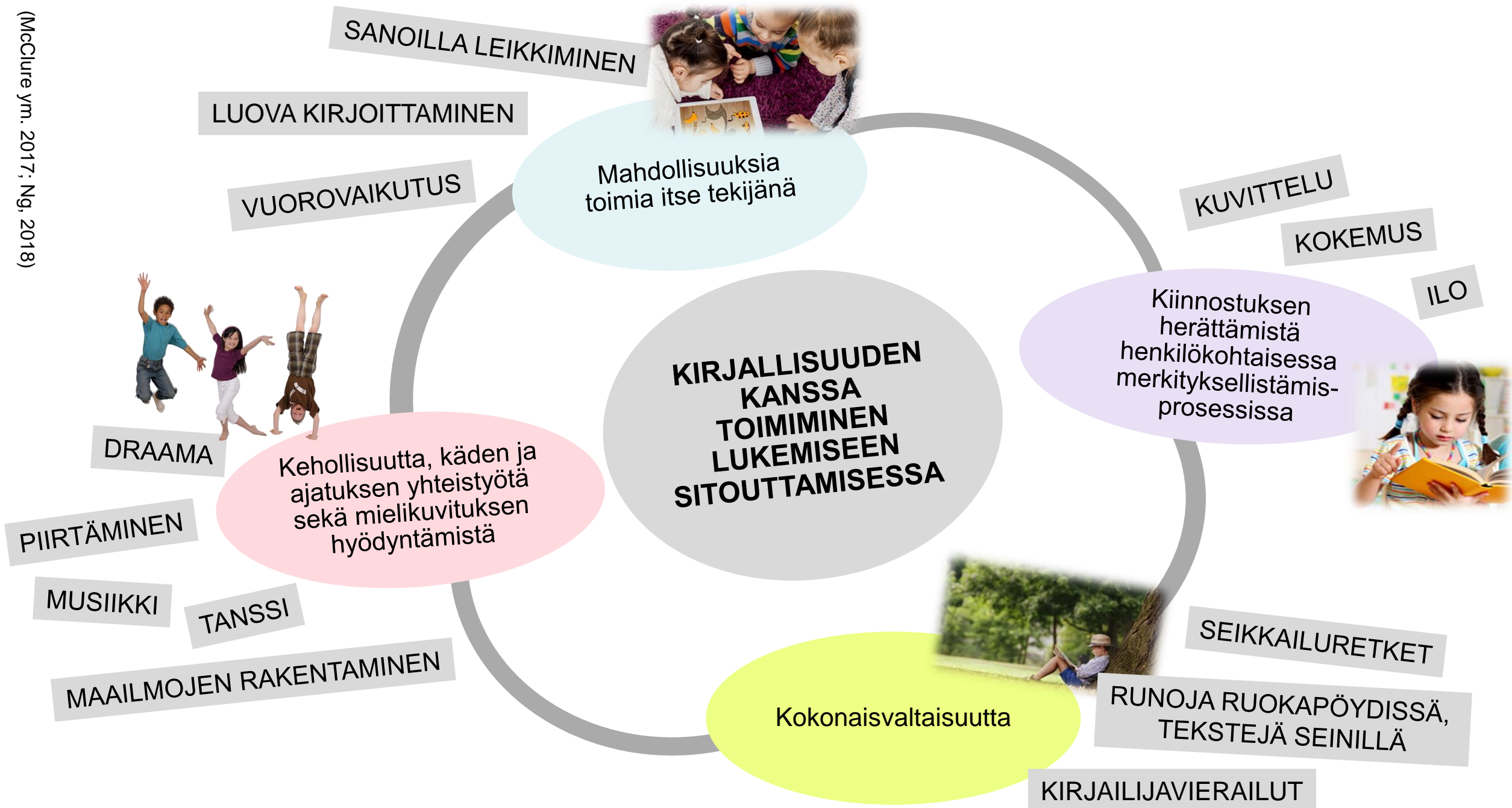
"Seis, minä olin siellä!"

Tämän jälkeen huutaja kertoo tarinan aivan kuin hän olisi itse ollut paikalla näkemässä sen. Oppijaa voi auttaa aisti-apukysymyksillä: mitä haistoit/kuulit/näit/tunsit?

SILMINNÄKIJÄ JA TOIMITTAJA

Ennakointia ja merkitysneuvotteluita teoksen kuvituksesta

Vinkiksi: Kielestä koppi -hanke

- Tavoitteena tuottaa oppimateriaalipari, jolla voi edistää kieli- ja kulttuuritietoista toimintakulttuuria.
- *Kielestä koppi* ja *Minästä kiinni* -kirjat (2020) sisältävät toiminnallisia ja yhteisöllisiä tehtäviä kielitietoiseen oppimiseen, monikielisten taitojen kehittämiseen ja moninaisten identiteettien tarkasteluun.
- Tehtäviä on testattu monikielisissä peruskouluissa vuosiluokilla 1–9. Testaajina on ollut n. 1500 oppilasta ja 76 opettajaa.

KIELET KOKO AJAN NÄKYVILLÄ:
LUOKAN KIELIKESKUS

SELVITETÄÄN SALAKIELET

I-PLANEETAN KIELI

MIIDIN PLINIITTIMI IN VIIRISSI. IMPIRISTI IN VIIRISSI. PLINIITIN ISIKKIIT LINTIVIT LIIKII
LINTIKINIILLI. HI HIITTIVIT RISKIT MIIHIN. HI KIITIVIT MITSIT JI SIISTITTIVIT JIRVIT. HILIIIMI
PILISTII PLINIITTIIME ILAISTIN. VIITKI IITTI?

Kiitos!

Elisa Repo
Tohtorikoulutettava
Opettajankoulutuslaitos
elisa.repo@utu.fi

LÄHTEITÄ JA LUETTAVAA

- Alisaari, J., Heikkola, L. M., Commins, N. & Acquah, E. 2019. Monolingual practices confronting multilingual realities. Finnish teachers' perceptions of linguistic diversity. *Teaching and Teacher Education*, 80, 48–58.
- Cummins, J. 2001. *Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society*. 2nd edition. Los Angeles: California Association for Bilingual Education.
- Dufva, H. 2013. Language learning as dialogue and participation. Teoksessa Christence, E., Kuure, L., Mörch, A. & Lindström, B. (Toim.) *Problem-based learning for the 21st century. New Practices and Learning Environments*, 51–72. Aalborg: Aalborg University Press.
- Gibbons, P. 2002. *Scaffolding Language. Scaffolding Learning. Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Heinemann: Portsmouth.
- Harju-Luukkainen, H., Nissinen, H., Sulkunen K., Suni, M. & Vettenranta, J. 2014. Avaimet osaamisen tulevaisuuteen. Selvitys maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisesta ja siihen liittyvistä taustatekijöistä PISA 2012 -tutkimuksessa. Jyväskylän yliopisto.
- Harmanen, M. & Kuukka, K. 2020. Kielitietoisesti koulussa – perusopetus ja lukiokoulutus kielitietoisessa käänteessä. Teoksessa Rapatti, K. (Toim.). *Kaikkien kouluk(ksi) – kielitietoisuus koulun kehittämisen kulmakivenä*. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- Honko, M. & Mustonen, S. (Toim.) 2018. *Tunne kieli: matka maailman kieliin ja kielitietoisuuteen*. Helsinki: Finn Lectura.
- Kalliokoski, J., Niemelä, H. & Rätty, R. 2020. Kohti monikielistä kouluarkea – miten opetuskieli ja yhteisön muut kielet elävät limittäin? Teoksessa Rapatti, K. (Toim.). *Kaikkien kouluk(ksi) – kielitietoisuus koulun kehittämisen kulmakivenä*. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- Lehtonen, H. 2019. Monikielisyys koulussa – yksikielisestä instituutiosta limittäiskieliseen opetukseen. *Kielikello*, 2019(4).
- Lehtonen, H., & Rätty, R. 2018. Kielitietoisia käytänteitä monikielisessä koulussa: kokemuksia toimintatutkimuksesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta: Kieliverkoston verkkolehti*.
- Lucas, T., & Villegas, A. M. 2013. Preparing linguistically responsive teachers: Laying the foundation in preservice teacher education. *Theory Into Practice*, 52(2), 98–109.
- Martin, M. 2016. Monikielisyys muutoksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta: Kieliverkoston verkkolehti*.
- Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. Saako olla suomea? *Opas suomi toisena kielenä -opetukseen*. Helsinki: Opetushallitus.
- Repo, E. 2020. Discourses on encountering multilingual learners in Finnish schools. *Linguistics and Education*.
- Tarnanen, M. & Palviainen, Å. 2018. Finnish teachers as policy agents in a changing society. *Language and Education*.
- Tarnanen, M., Kauppinen, M. & Ylämäki, A. 2017. Oman äidinkielen tekstitaidot monikielisyyttä rakentamassa – näkökulmia kielelle annettuihin merkityksiin ja kielten käyttöön. Teoksessa Latomaa, S., Luukka, E. & Lilja, N. (Toim.), *Kielitietoisuus eriarvoistuvassa yhteiskunnassa*, 278–297. AFinLAN vuosikirja, vol. 75.
- Vaarala, H., Reiman, N., Jalkanen, J. & Nissilä, L. 2016. Tilanne päällä – Näkökulmia S2-opetukseen. Helsinki: Opetushallitus.
- van Lier, L. 2000. From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. Teoksessa Lantolf, J. (Toim.) *Sociocultural theory and second language learning*, 155–177. Oxford: Oxford University Press.

LÄHTEITÄ JA LUETTAVAA

- Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Sytytä lukukipinä: pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Aerila, J.-A., Rönkkö, M.-L., & Grönman, S. 2019. Arts-based activities and stories convey children's learning experiences. Teoksessa
- K. J. Kerry Moran, & J.-A. Aerila (toim.), Story in the lives of children: Contributions of the narrative mode. New York: Springer, 333–353.
- Bland, J. 2018. Children's literature and learner empowerment. Children and teenagers in English language education. Lontoo: Bloomsbury Academic.
- Cremin, T., Mottram, M., Collins, F., Powell, S. & Safford, K. 2014. Building communities of engaged readers: Reading for pleasure. New York: Routledge.
- Ellis, S. & Coddington, C. S. 2013. Reading engagement research. Issues and challenges. Teoksessa K. Hall (toim.) International handbook of research on children's literacy, learning and culture. New York: John Wiley, 228–240.
- Essa, E. L. 2008. Introduction to early childhood education. New York: Thomson.
- Estacio, E. A. 2013. Health literacy and community empowerment: It is more than just reading, writing and counting. Journal of Health Psychology 18 (8), 1056–1068.
- Fox, J. E. & Schirrmacher, R. 2012. Art & creative development for young children. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Leppänen, S. (2004). Jokaisessa meissä asuu pieni toisin kirjoittaja: Tekstuaalinen interventio lukemisen ja kirjoittamisen opetuksessa. In A.-R. Luukka (Ed.), Äidinkielen opettajain vuosikirja 2003. Helsinki, Finland: Suomen Äidinkielen opettajien liitto.
- Lo, K. & Matsunobu, K. 2014. Role of art and creativity in child culture and socialization. Teoksessa A. Ben-Arieh ym. (toim.) Handbook of child well-being. New York: Springer, 1053–1078.
- McClure, M., Tarr, B., Thompson, C. & Eckhoff, A. 2017. Defining quality in visual art education for young children: Building on the position statement of the early childhood art educators. Arts Education Policy Review 118 (3), 154-163.
- Ng, C. 2018. Using student voice to promote reading engagement for economically disadvantaged students. Journal of Research in Reading 41 (4), 700–715.
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.
- Rosenblatt, L. 1994. The reader, the text, the poem: The Transactional theory of the literary work. New York: Southern Illinois University Press.
- Saaranen-Kauppinen A., Lindblad, K., Pekanheimo, E., Muittari, J. (Toim.) 2018. Tartu ToiMeen! : Toiminnalliste menetelmien koulutusmateriaali opettajille.

LÄHTEITÄ JA LUETTAVAA

- Bajovic, M., & Elliot, A. (2011). The intersection of critical literacy and moral literacy: Implications for practice. *Critical Literacy: Theories and Practices*, 5(1), 27–37
- Botelho, Maria José & Kabakow Rudman, Masha 2009. *Critical Multicultural Analysis of Children's Literature*. New York: Routledge.
- Cai, Mingsui 2002. *Multicultural Literature for Children and Young Adults: Reflections on Critical Issues*. Westport: Greenwood Press.
- Heikkilä-Halttunen, P. (2015) Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Atena.
- Lewison, Mitzi & Flint, Amy & Van Sluys, Katie & Henkin, Roxanne 2002. Taking on critical literacy: The journey of newcomers and novices. *Language Arts* 79(5), 382–392.
- Huttunen, L., Löytty, O., & Rastas, A. (2005). Suomalainen monikulttuurisuus.[The Finnish multiculturalism]. In A. Rastas, L. Huttunen, & O. Löytty (Eds.), *Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. [The Finnish guest book. How to approach multiculturalism?] (pp. 16–40). Tampere: Vastapaino.
- Nieto, S. (2010). *Language, culture, and teaching: Critical perspectives*. New York: Routledge.
- Nikolajeva, Maria & Scott, Carole 2006. *How Picturebooks Work*. New York: Routledge.
- Norris, K., Lucas, L., & Prudhoe, C. (2012). Examining critical literacy – Preparing preservice teachers to use critical literacy in the early childhood classroom. *Multicultural Education*, 19(2), 59–62.
- Pesonen, J. (2018). Kohti kriittistä lukutaitoa Tatun ja Patun kanssa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kohti-kriittista-lukutaitoa-tatun-ja-patun-kanssa>
- Pesonen, J. (2018). Lastenkirjallisuus normeja vahvistamassa ja haastamassa. Teoksessa Laukkanen, A., Miettinen, S., Elonheimo, A-M., Ojala, H. & Saresma, T (toim.) *Feministisen pedagogiikan ABC -Opas ohjaajille ja opettajille*: 140-152.
- Pesonen, J. (2015). Multiculturalism as a Challenge in contemporary Finnish Picturebooks: Reimagining sociocultural categories. Luettavissa: <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-952-62-1020-9>
- Pesonen, J. (2013) Changing identities: from national to regional or global? Nationality in Finnish Children's Literature –From Representations of Ethnic Differences to Representations of Culturally Diverse Society. Teoksessa Ommundsen, Å. M. (toim.). *Looking out and looking in: National identity in picturebooks of the new millennium*. Oslo: Novus.
- Rantala, Leena 2007. Kriittiset lukutaidot mediayhteiskunnassa. Teoksessa Tapio Aittola, Jari Eskola & Juha Suoranta (toim.) *Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä*. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos, 137–152.